

หน่วยที่ 2

หลักการบัญชีและการบันทึกบัญชี

ชุดที่ 4

หลักการบัญชีและการวิเคราะห์รายการค้า

คำสอน

...คนเรากล้าพอในความต้องการ ก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อย ก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าทุกประเทศมีความคิด – อันนี้ไม่ใช่เศรษฐกิจ – มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมากคนเราก็อยู่เป็นสุข พอเพียงนี้อาจจะมีมาก อาจจะมีของหรูหราก็ได้ แต่ว่าต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น ต้องให้พอประมาณตามอัตภาพ พูดจาก็พอเพียง ทำอะไรก็พอเพียง ปฏิบัติตนก็พอเพียง...

... พระราชดำรัส

พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล

เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดาฯ พระราชวังดุสิต

วันศุกร์ที่ 4 ธันวาคม 2541

คำแนะนำการใช้เอกสารประกอบการสอน

เอกสารประกอบการสอน ชุดที่ 4 เรื่อง หลักการบัญชีและการวิเคราะห์รายการค้า มีการแบ่งเนื้อหาสาระการเรียนรู้ ออกเป็น 3 ช่วง รายละเอียดดังนี้

ช่วงแรก

1. ครูผู้สอนนำเข้าสู่บทเรียน โดยการถาม-ตอบ ใช้เวลาประมาณ 5 นาที
2. นักศึกษาเรียนรู้เนื้อหาจากครูผู้สอนโดยการบรรยาย เรื่อง ความหมายของงบการเงิน งบกำไรขาดทุน ใช้เวลาประมาณ 30 นาที
3. นักศึกษาฝึกปฏิบัติจากใบกิจกรรม ใช้เวลาประมาณ 10 นาที
4. นักศึกษาตรวจสอบคำตอบจากเฉลยใบกิจกรรม ใช้เวลาประมาณ 10 นาที

ช่วงที่สอง

1. ครูผู้สอนนำเข้าสู่บทเรียน โดยการถาม-ตอบ ใช้เวลาประมาณ 10 นาที
2. นักศึกษาเรียนรู้เนื้อหาจากครูผู้สอนโดยการบรรยายเรื่อง งบดุล ใช้เวลาประมาณ 30 นาที
3. นักศึกษาฝึกปฏิบัติจากใบกิจกรรม ใช้เวลาประมาณ 10 นาที
4. นักศึกษาตรวจสอบคำตอบจากเฉลยใบกิจกรรม ใช้เวลาประมาณ 10 นาที

ช่วงที่สาม

1. ครูผู้สอนนำเข้าสู่บทเรียน โดยการถาม-ตอบ ใช้เวลาประมาณ 5 นาที
2. นักศึกษาเรียนรู้เนื้อหาจากครูผู้สอนโดยการบรรยายเรื่อง รูปแบบงบดุลและงบกำไรขาดทุนความสัมพันธ์ของงบกำไรขาดทุนกับงบดุล ใช้เวลาประมาณ 30 นาที
3. นักศึกษาฝึกปฏิบัติจากใบกิจกรรม ใช้เวลาประมาณ 10 นาที
4. นักศึกษาตรวจสอบคำตอบจากเฉลยใบกิจกรรม ใช้เวลาประมาณ 10 นาที
5. นักศึกษาฝึกปฏิบัติกิจกรรมประมวลความรู้หลังเรียน เพื่อประเมินตนเองด้วยความซื่อสัตย์ ใช้เวลาประมาณ 20 นาที

ข้อควรปฏิบัติ

1. นักศึกษาควรทำใบกิจกรรมด้วยตนเอง หากไม่เข้าใจ สามารถปรึกษากับเพื่อนในกลุ่ม เพื่อขอคำอธิบาย หรือถามครูผู้สอน เพื่อร่วมกันสรุปข้อสงสัยนั้น ๆ
2. นักศึกษาไม่ควรดูเฉลยก่อน ซึ่งจะทำให้นักศึกษาไม่พัฒนาการเรียนรู้
3. ในการศึกษาเอกสารประกอบการสอน หากนักศึกษาทำแบบทดสอบหลังเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ ต้องกลับไปศึกษาชุดการเรียนรู้ใหม่ และสอบหลังเรียนให้ผ่านเกณฑ์

สาระการเรียนรู้

1. สมการบัญชี คือ สมการที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสินทรัพย์และแหล่งที่มาของสินทรัพย์องค์ประกอบสมการบัญชีคือ สินทรัพย์เท่ากับหนี้สินบวกส่วนของเจ้าของหรืออาจเรียกว่า สมการงบดุล

2. หลักการบันทึกบัญชีมี 2 ระบบ คือ ระบบบัญชีเดี่ยวและระบบบัญชีคู่ ระบบบัญชีเดี่ยวเป็นการบันทึกรายการค่าที่เกิดขึ้นทั้งทางด้านเดบิตและเครดิตด้วยจำนวนเงินไม่เท่ากัน หรือบันทึกเพียงด้านเดบิตหรือเครดิตเพียงด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้นหรือไม่บันทึกรายการในบัญชี หลักการบัญชีคู่เป็นการบันทึกรายการค่าที่เกิดขึ้นในบัญชีสองด้าน โดยเดบิตบัญชีหนึ่งหรือหลายบัญชี และเครดิตอีกบัญชีหนึ่งหรือหลายบัญชี ในจำนวนเงินรวมของด้านเดบิตและเครดิตต้องเท่ากันเสมอ ระบบที่ยอมรับและใช้กันโดยทั่วไป

3. รายการค้า หมายถึง รายการที่ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนหรือโอนเงินหรือสิ่งที่มีค่าเป็นตัวเงินระหว่างกิจการค้ากับบุคคลอื่น ซึ่งลักษณะของรายการค้าจะมีอยู่เป็นจำนวนมากและแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของกิจการค้า

4. ผลกระทบของรายการค้าที่มีต่อสมการบัญชี ผลกระทบที่มีต่อสมการบัญชี โดยแยกเป็นผลกระทบต่อสินทรัพย์ หนี้สิน และผลกระทบต่อส่วนของเจ้าของ

5. วงจรบัญชี หมายถึง ลำดับขั้นตอนทางการบัญชีเริ่มจากการบันทึกรายการบัญชีที่เกิดขึ้นจนถึงการเสนอรายงานทางการเงินของรอบระยะเวลาบัญชีหนึ่ง ๆ ในแต่ละงวดบัญชีนี้กับบัญชีต้องทำงานตามลำดับขั้นตอนซึ่งเหมือน ๆ กันทุกงวด

จุดประสงค์การเรียนรู้

เมื่อศึกษาเอกสารประกอบการสอนชุดที่ 4 จบแล้ว นักศึกษาสามารถ

1. บอสมการบัญชีได้อย่างถูกต้อง
2. อธิบายหลักการบัญชีได้อย่างถูกต้อง
3. บอกความหมายของรายการค้าได้อย่างถูกต้อง
4. วิเคราะห์ผลกระทบของรายการค้าที่มีต่อสมการบัญชีได้อย่างถูกต้อง
5. อธิบายขั้นตอนวงจรบัญชีได้อย่างถูกต้อง

ใบความรู้ที่ 1

สมการบัญชี (Accounting Equation)

เพื่อที่จะเป็นแนวทางให้นักศึกษาเข้าใจระบบการจดบันทึกทางการบัญชี จะขอกล่าวถึงหลักพื้นฐานทางบัญชีที่นักศึกษาควรทำความเข้าใจเบื้องต้น ซึ่งเปรียบเสมือนหัวใจทางการบัญชีนั่นก็คือ “สมการบัญชี” หรืออาจเรียกว่า “สมการงบดุล” การศึกษาทำความเข้าใจสมการบัญชีนั่นมีคำศัพท์อยู่ 3 คำที่เกี่ยวข้อง คือ “สินทรัพย์” “ส่วนของผู้ถือหุ้น (ทุน)” และ “หนี้สิน” สมการบัญชีคือสมการที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสินทรัพย์และแหล่งที่มาของสินทรัพย์ อันได้แก่ เจ้าของและหรือเจ้าหนี้ ดังนั้นเจ้าของและหรือเจ้าหนี้คือผู้ที่มีส่วนถือสิทธิในสินทรัพย์นั้น

สินทรัพย์ (Assets) ในที่นี้จะให้ความหมายอย่างง่ายว่า หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่บุคคลหรือกิจการเป็นเจ้าของครอบครองอยู่ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ อาจมีตัวตนหรือไม่มีตัวตนก็ได้และสามารถวัดค่าเป็นเงินได้ เช่น เงินสด เงินฝากธนาคาร ลูกหนี้ เครื่องตกแต่งสำนักงาน เครื่องจักร อาคารและที่ดิน เป็นต้น สมมติว่า ร้านพรฟ้าเป็นร้านตัดเย็บเสื้อผ้า มีเงินสด 10,000 บาท จักรเย็บผ้าราคา 5,000 บาท อาคารพร้อมที่ดินราคา 900,000 บาท เช่นนี้ถือว่าร้านพรฟ้ามีสินทรัพย์ทั้งสิ้นที่อยู่ในครอบครอง 3 รายการ รวมเป็นเงิน 915,000 บาท

ทุน (Owners' equity) หมายถึง ความเป็นเจ้าของในสินทรัพย์ซึ่งเกิดจากการที่เจ้าของกิจการนำเงินสดและสินทรัพย์อื่น ๆ มาลงทุนประกอบกิจการ เช่น ร้านพรฟ้ามีสินทรัพย์ 3 รายการดังกล่าวข้างต้นรวมเป็นเงิน 915,000 บาท แสดงว่านางพรฟ้าซึ่งเป็นเจ้าของร้านและเป็นผู้ที่นำสินทรัพย์ต่าง ๆ มาลงทุนประกอบกิจการย่อมมีกรรมสิทธิ์ในสินทรัพย์เหล่านั้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ร้านพรฟ้า มีทุน 915,000 บาท ความสัมพันธ์ระหว่างสินทรัพย์ และทุนสามารถแสดงเป็นสมการได้ดังนี้

สินทรัพย์	=	ส่วนของผู้ถือหุ้นในสินทรัพย์
เงินสด	10,000	สิทธิในสินทรัพย์ของนางพรฟ้า
อุปกรณ์(จักรเย็บผ้า)	5,000	
อาคารพร้อมที่ดิน	900,000	
รวมสินทรัพย์ (บาท)	<u>915,000</u>	รวมสิทธิในสินทรัพย์ (บาท) <u>915,000</u>

สินทรัพย์	=	ทุน
915,000 บาท		915,000 บาท

หนี้สิน (Liabilities) หมายถึง จำนวนเงินที่เป็นหนี้หรือค้างชำระต่อบุคคลอื่นหรือกิจการอื่น เช่น ร้านพรฟ้าซื้อจักรเย็บผ้าราคา 5,000 บาท โดยชำระเงินสดไป 2,000 บาท ยังค้างชำระอีก 3,000 บาท จักรเย็บผ้ามีมูลค่า 5,000 บาท ก็จริงแต่ร้านพรฟ้ามีกรรมสิทธิ์ในจักรเย็บผ้าเพียงเท่าที่ได้จ่ายเงินไปแล้วคือ 2,000 บาท ส่วนอีก 3,000 บาท เรียกว่าเป็นหนี้สินของกิจการ ความสัมพันธ์ระหว่างสินทรัพย์ หนี้สิน และทุน สามารถแสดงเป็นสมการ ได้ดังนี้

สินทรัพย์ 915,000 บาท = หนี้สิน 3,000 บาท + ทุน 912,000 บาท

แสดงว่าสินทรัพย์ทั้งหมดของกิจการ 915,000 บาท ได้มาจากการลงทุนของเจ้าของ 912,000 บาท และได้มาจากการเป็นหนี้ 3,000 บาท ดังนั้น ผู้ที่มีกรรมสิทธิ์ในสินทรัพย์ของกิจการ จึงมี 2 ฝ่าย คือ เจ้าของกิจการและเจ้าหนี้ของกิจการ จากความสัมพันธ์ดังกล่าวจะเห็นว่าสินทรัพย์ จะเท่ากับหนี้สินรวมกับทุนเสมอ ซึ่งทางการบัญชีเรียกความสัมพันธ์นี้ว่า “สมการบัญชี คือ

$$\text{สินทรัพย์} = \text{หนี้สิน} + \text{ทุน}$$

สมการบัญชีนี้ถือเป็นหลักพื้นฐานในการพัฒนาวิธีการจดบันทึกรายการและเสนอรายงานทางการบัญชี สมการบัญชีนี้มีลักษณะเช่นเดียวกับสมการโดยทั่วไปคือ สามารถสลับเปลี่ยนข้างกันได้ คือ

$$\text{หนี้สิน} - \text{สินทรัพย์} = \text{ทุน}$$

และ

$$\text{ทุน} - \text{สินทรัพย์} = \text{หนี้สิน}$$

การนำหนี้สินมาหักออกจากสินทรัพย์นั้น สามารถเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “สินทรัพย์สุทธิ (Net Asset) หรือค่าสุทธิของกิจการ (Net Worth) เขียนเป็นสมการ ได้ดังนี้

$$\text{สินทรัพย์สุทธิหรือค่าสุทธิของกิจการ} = \text{สินทรัพย์} - \text{หนี้สิน}$$

ประกอบธุรกิจของกิจการในแต่ละวันจะมีกิจกรรมต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นมากมาย บางรายการจะมีผลกระทบต่อสินทรัพย์ หนี้สินและทุนเปลี่ยนแปลงไป เช่น กิจการซื้อเครื่องใช้สำนักงานด้วยเงินเชื่อ 1,000 บาท รายการนี้จะทำให้สินทรัพย์เพิ่มขึ้นและหนี้สินเพิ่มขึ้น ดังนี้

สินทรัพย์	=	หนี้สิน + ทุน
915,000 + 1,000	=	3,000 + 912,000 + 1,000
916,000	=	4,000 + 912,000

อย่างไรก็ตาม กิจกรรมที่เกิดขึ้นในบางครั้งก็ไม่กระทบต่อสินทรัพย์ หนี้สินและทุน เช่น การประกาศลดราคา 20% จะยังไม่กระทบสมการบัญชีเพราะยังไม่ได้ขายให้ลูกค้า รายการที่เมื่อเกิดขึ้นแล้วมีผลกระทบต่อสินทรัพย์ หนี้สิน และทุนจะต้องบันทึกเป็นข้อมูลทางบัญชี ส่วนรายการใดที่ไม่มีผลกระทบก็ไม่ต้องบันทึกรายการจนกว่าจะมีลูกค้ามาซื้อหรือรับบริการ สมการบัญชีนี้จะเป็นหลักพื้นฐานของการทำบัญชี เพราะรายการค้าต่างๆ ที่เกิดขึ้นแต่ละรายการนั้น สามารถมองได้ 2 ด้าน คือ ด้านสินทรัพย์ซึ่งแสดงถึงสิ่งที่มีค่าที่วัดเป็นจำนวนเงินที่กิจการหรือบุคคลมีอยู่ส่วนด้านหนี้สินและทุนนั้นบอกให้ทราบถึงแหล่งที่มาของสินทรัพย์หรือบอกส่วนของผู้มีสิทธิในสินทรัพย์นั้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา, 2552)

สมการบัญชี หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้ถือหุ้น ซึ่งจะมีลักษณะสมดุลกันตามหลักการจัดหาเงินทุนและการใช้เงินทุน (สมนึก, 2540)

รูปแบบของสมการบัญชี

รายการค้าทุกรายการล้วนส่งผลกระทบต่อรายงานทางการเงินของกิจการทั้งสิ้น เราสามารถนำรายการค้าที่ได้จัดหมวดหมู่ไว้แล้ว มาสร้างความสัมพันธ์และสรุปออกมาเป็นสมการบัญชี (accounting equation) ได้ดังนี้

$$\text{สินทรัพย์} = \text{หนี้สิน} + \text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}$$

หลักการบัญชี (Recording Transaction)

เมื่อได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับรายการค้า และการวิเคราะห์รายการค้าที่มักเกิดขึ้นในการดำเนินกิจการค้าที่ขายบริการแล้ว ก็พอที่จะกล่าวสรุปได้ว่า รายการค้าที่เกิดขึ้นในแต่ละรายการนั้น จะมีผลกระทบต่อ สินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้เจ้าของเสมอ ซึ่งอาจจะมีผลเพิ่มขึ้นหรือลดลง ขึ้นอยู่กับลักษณะของรายการค้านั้นๆ

หลังจากที่ได้ทำความเข้าใจในเรื่องของการวิเคราะห์รายการค้าแล้ว ขั้นตอนต่อไปก็คือการนำผลจากการวิเคราะห์รายการนั้นไปบันทึกรายการในสมุดบัญชี ซึ่งก่อนที่จะไปกล่าวถึงการบันทึกรายการค้าลงในสมุดบัญชีเราควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการบันทึกบัญชีเสียก่อน โดยทั่วไปหลักการบันทึกบัญชีจะถูกแบ่งออกเป็น 2 หลักการคือ

1. หลักการบัญชีเดี่ยว (Single-entry book-keeping) เป็นหลักการบันทึกบัญชี แบบง่ายๆ ซึ่งไม่มีหลักการและวิธีการที่ยุ่งยากเป็นเพียงการจดบันทึกรายการค้าธรรมดาเท่านั้น เช่น กิจการจ่ายค่าเช่า 500 บาท หรือกิจการซื้ออุปกรณ์สำนักงานเป็นเงินสด 5,000 บาท เป็นต้น ซึ่งการบันทึกบัญชีแบบนี้จะไม่ให้ประโยชน์อะไรเลยถ้าเจ้าของกิจการต้องการทราบว่าในขณะนี้กิจการมีสินทรัพย์หนี้สิน และส่วนของผู้เจ้าของตลอดจนกำไรหรือขาดทุนเท่าไร ดังนั้นหลักการบัญชีเดี่ยว จึงเป็นหลักการบัญชีที่ไม่นิยมใช้และถือเป็นหลักการบัญชีไม่สมบูรณ์แบบ

2. หลักการบัญชีคู่ (Double-entry book-keeping) ถือว่าเป็นหลักการบัญชีที่สมบูรณ์แบบ และเป็นหลักการบัญชีที่ใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับวิชาบัญชีต่างๆ รวมทั้งเป็นหลักการบัญชีที่ใช้บันทึกรายการค้าในกิจการค้าโดยทั่วไป (สมนึก, 2540)

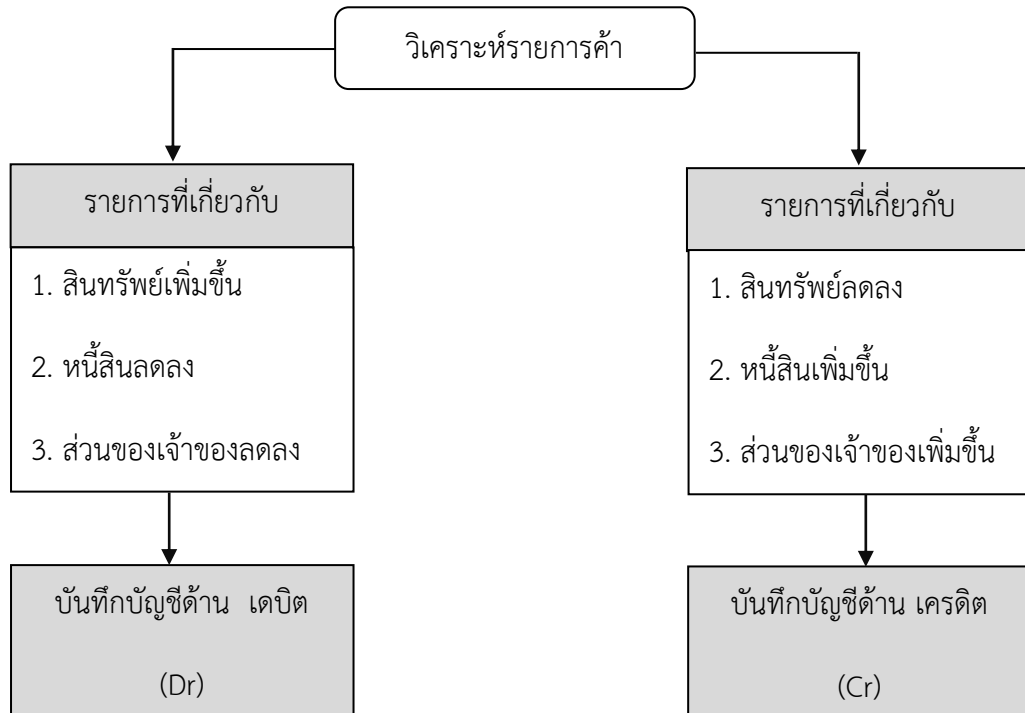
หลักการบัญชีคู่ (Double-Entry Book-keeping)

หลักการบัญชีคู่ เป็นหลักการบัญชีที่ได้รับการยอมรับและใช้กันทั่วไปในปัจจุบัน ซึ่งจุดสำคัญของหลักการบัญชีคู่ก็คือ รายการค้าทุกรายการที่เกิดขึ้นเมื่อได้ทำการวิเคราะห์แล้วก็นำไปบันทึกบัญชี 2 ด้านเสมอ คือ

1. ด้านเดบิต (Debit) หรือสามารถใช้ตัวย่อว่า Dr เป็นด้านที่จะใช้บันทึกรายการบัญชีที่เกี่ยวกับการเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์ การลดลงของหนี้สิน และการลดลงของส่วนของผู้เจ้าของ

2. ด้านเครดิต (Credit) หรือสามารถใช้ตัวย่อว่า Cr เป็นด้านที่จะใช้บันทึกรายการบัญชีที่เกี่ยวกับการลดลงของสินทรัพย์ การเพิ่มขึ้นของหนี้สินและการเพิ่มขึ้นของส่วนของผู้เจ้าของ (สมนึก, 2540)

สรุปหลักการบันทึกบัญชีตามหลักการบัญชีคู่

ภาพที่ 4.1 แสดงหลักการบันทึกบัญชีตามระบบบัญชีคู่

เอกสารประกอบการบันทึกบัญชี

เอกสารประกอบการบันทึกบัญชีแบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. เอกสารที่ออกให้กับบุคคลภายนอก เอกสารประเภทนี้เป็นเอกสารที่กิจการจัดทำขึ้นเพื่อออกให้กับบุคคลภายนอก เช่น ใบสำคัญรับ ใบสำคัญจ่าย ใบเสร็จรับเงิน ใบกำกับภาษี ใบแจ้งหนี้ เป็นต้น
2. เอกสารที่รับจากบุคคลภายนอก เอกสารประเภทนี้เป็นเอกสารที่กิจการรับจากบุคคลภายนอก เช่น ใบส่งของ ใบเสร็จรับเงิน ใบกำกับภาษี ใบแจ้งหนี้ เป็นต้น
3. เอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในกิจการ เอกสารประเภทนี้เป็นเอกสารที่กิจการจัดทำขึ้นเพื่อใช้ในกิจการ เช่น ใบเบิกเงินเดือนล่วงหน้า ใบเบิกวัสดุ ใบเบิกค่ารถรับจ้าง เป็นต้น

ก่อนที่จะศึกษาเรื่องการวิเคราะห์รายการค้า ควรทราบถึงเอกสารทางการค้าที่ใช้เป็นหลักฐานในการบันทึกบัญชี รายการค้าต่างๆ ก่อนที่จะบันทึกในบัญชีนั้นจะต้องมีหลักฐานประกอบการบันทึกบัญชี ซึ่งปรากฏอยู่ในรูปเอกสารทางการค้า เอกสารทางการค้าจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับระบบงานและขนาดของกิจการ เอกสารต่าง ๆ เหล่านี้กิจการอาจทำขึ้นเองหรืออาจเป็นเอกสารที่กิจการรับจากบุคคลภายนอกก็ได้ (อำนาจ, 2551)

ใบกิจกรรมที่ 1

1. สมการบัญชีคืออะไร มีโครงสร้างอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

2. ระบบบัญชีเดี่ยวแตกต่างกับระบบบัญชีคู่อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

3. จงอธิบายความหมายของคำว่า เดบิต (Debit) และเครดิต (Credit)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เฉลยใบกิจกรรมที่ 1

1. สมการบัญชี คือ สมการที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสินทรัพย์ และแหล่งที่มาของสินทรัพย์อันได้แก่ เจ้าของและหรือเจ้าหนี้ ดังนั้น โครงสร้างของสมการบัญชีจึงประกอบด้วยสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วน
ของเจ้าของ (ทุน)

$$\text{สินทรัพย์} = \text{หนี้สิน} + \text{ส่วนของเจ้าของ (ทุน)}$$

2. เมื่อมีรายการค้าเกิดขึ้นกิจการที่ใช้ระบบบัญชีเดี่ยวจะบันทึกรายการเพียงด้านเดียวเท่านั้น การบันทึกข้อมูลไม่สมบูรณ์ ทำให้ไม่สามารถนำข้อมูลจากการลงบัญชีไปใช้ได้ทันที ส่วนระบบบัญชีคู่เมื่อมีรายการทางการค้าเกิดขึ้น จะบันทึกรายการทางด้านซ้ายของบัญชีหนึ่งและทางด้านขวาของอีกบัญชีหนึ่งเสมอ ข้อมูลทุกรายการจะถูกบันทึกไว้อย่างครบถ้วนเป็นประโยชน์ต่อฝ่ายจัดการที่จะนำไปใช้

3. ด้านเดบิต (Debit) หรือสามารถใช้ตัวย่อว่า Dr เป็นด้านที่จะใช้บันทึกรายการบัญชีที่เกี่ยวกับการเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์ การลดลงของหนี้สิน และการลดลงของส่วนของเจ้าของ

ด้านเครดิต (Credit) หรือสามารถใช้ตัวย่อว่า Cr เป็นด้านที่จะใช้บันทึกรายการบัญชีที่เกี่ยวกับการลดลงของสินทรัพย์ การเพิ่มขึ้นของหนี้สินและการเพิ่มขึ้นของส่วนของเจ้าของ

ใบความรู้ที่ 2

รายการค้า (Business Transaction)

คำว่า “รายการค้า” นั้น หมายถึง รายการที่ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนหรือโอนเงินหรือสิ่งที่มีค่าเป็นตัวเงินระหว่างกิจการค้ากับบุคคลอื่น ซึ่งลักษณะของรายการค้าจะมีอยู่เป็นจำนวนมากและแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของกิจการค้า เช่น เป็นกิจการเจ้าของคนเดียว กิจการห้างหุ้นส่วนหรือกิจการบริษัทจำกัด และตามประเภทของธุรกิจ เช่น กิจการที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับการขายบริการ กิจการที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับการซื้อ-ขายสินค้า หรือกิจการที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับการผลิตสินค้า ดังนั้น ตัวอย่างรายการค้าที่มักเกิดขึ้นโดยทั่วไป

1. การลงทุนด้วยเงินสดหรือสินทรัพย์อื่น ๆ เช่น การนำเงินสด ที่ดิน อาคาร มาลงทุนในกรณีที่เป็นบริษัทก็หมายถึงการจำหน่ายหุ้นทุน ได้แก่ การจำหน่ายหุ้นบุริมสิทธิ หุ้นสามัญ
2. ซื้อสินทรัพย์ต่าง ๆ มาไว้ในกิจการไม่ว่าจะเป็นเงินสดหรือเงินเชื่อ เช่น การซื้ออุปกรณ์สำนักงาน (ซึ่งประกอบด้วย เครื่องถ่ายเอกสาร เครื่องพิมพ์ดีด เครื่องบวกเลข เป็นต้น) หรือเป็นการซื้อวัสดุสำนักงาน(อย่างเช่น ดินสอ ปากกา ไม้บรรทัด กระดาษ กาว หมึก เป็นต้น) การซื้อที่ดิน อาคาร เครื่องตกแต่ง เครื่องจักร รถยนต์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังหมายรวมถึงการลงทุนในเงินลงทุนระยะสั้นหรือระยะยาว
3. ซื้อสินค้ามาขายเป็นเงินสด
4. ซื้อสินค้ามาขายเป็นเงินเชื่อ
5. ขายสินค้าเป็นเงินสด
6. ขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ
7. ขายบริการเป็นเงินสด
8. ขายบริการเป็นเงินเชื่อ
9. การรับชำระหนี้
10. การจ่ายชำระหนี้
11. การกู้เงินจากบุคคลภายนอกหรือสถาบันการเงิน
12. เจ้าของกิจการถอนเงินสดหรือสินทรัพย์อื่นไปใช้ส่วนตัว
13. จ่ายค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟ เงินเดือน ค่าเช่า ค่าโทรศัพท์ เป็นต้น

ในการศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับรายการค้าจะขอกล่าวเฉพาะรายการค้าของกิจการเจ้าของคนเดียวและประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการขายบริการก่อนเท่านั้น สำหรับการศึกษารายการค้าของกิจการที่ซื้อขายสินค้า ทั้งนี้เพราะรายการค้าที่จะเกิดในธุรกิจขายบริการจะมีความยุ่งยากน้อยกว่าธุรกิจที่ซื้อขายสินค้า (สมนึก, 2552)

รายการค้าที่ไม่ใช่รายการค้า (Non-Business Transaction)

ส่วนการดำเนินงานที่ไม่ก่อให้เกิดการโอนเงินหรือสิ่งของที่มีค่าเป็นตัวเงิน เช่น การจัดร้านให้สวยงามเพื่อดึงดูดใจลูกค้า การเชิญชวนลูกค้าไปชมสินค้า และการต้อนรับลูกค้า เป็นต้น รายการเหล่านี้ถือว่าไม่ใช่ รายการค้าดังนั้นจึงไม่มีการนำมาบันทึกในสมุดบัญชีของกิจการ (สมนึก, 2552)

การวิเคราะห์รายการค้า

การวิเคราะห์รายการค้า หมายถึง การพิจารณารายการที่เกิดขึ้นในกิจการค้าว่ามีผลกระทบต่อสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของเจ้าของอย่างไร ในการวิเคราะห์รายการค้าจึงยึดสมการบัญชีที่ว่า

$$\text{สินทรัพย์} = \text{หนี้สิน} + \text{ส่วนของเจ้าของ}$$

เป็นหลักในการวิเคราะห์ดังนี้

1. ถ้าสินทรัพย์เพิ่มขึ้น หนี้สินและ/หรือส่วนของเจ้าของจะต้องเพิ่มขึ้นด้วย
2. ถ้าสินทรัพย์ลดลง หนี้สินและ/หรือส่วนของเจ้าของจะต้องลดลงด้วย

ดังนั้น ในการวิเคราะห์รายการค้าจะต้องพึงระลึกอยู่เสมอว่าสมการบัญชีทั้งสองด้านจะต้องเท่ากันเสมอและในบางกรณี สินทรัพย์อย่างหนึ่งอาจเพิ่มขึ้นและสินทรัพย์อีกอย่างหนึ่งอาจลดลงในจำนวนที่เท่ากัน เมื่อเป็นเช่นนี้ หนี้สินและส่วนของเจ้าของจะไม่กระทบกระเทือน หรือในบางกรณี หนี้สินเพิ่มขึ้นและส่วนของเจ้าของลดลงในจำนวนที่เท่ากัน สินทรัพย์ก็จะไม่กระทบกระเทือน ดังนั้น ในการวิเคราะห์รายการค้าจะมีผลต่อสินทรัพย์ หนี้สินและส่วนของเจ้าของ กรณีใดกรณีหนึ่งดังสรุปได้ดังนี้

กรณีที่	ผลการวิเคราะห์	ตัวอย่างรายการค้า
1	สินทรัพย์เพิ่ม สินทรัพย์ลด	ซื้อรถจักรยานเป็นเงินสด
2	สินทรัพย์เพิ่ม หนี้สินเพิ่ม	ซื้อตู้เก็บเอกสารเป็นเงินเชื่อ
3	สินทรัพย์เพิ่ม ส่วนของเจ้าของเพิ่ม	เจ้าของกิจการนำเงินสดมาลงทุน
4	สินทรัพย์ลด หนี้สินลด	จ่ายชำระหนี้ให้เจ้าหนี้
5	สินทรัพย์ลด ส่วนของเจ้าของลด	จ่ายค่ารับรองลูกค้า
6	สินทรัพย์เพิ่ม หนี้สิน และส่วนของเจ้าของเพิ่ม	เจ้าของกิจการนำอาคารและเงินกู้มาลงทุน
7	สินทรัพย์เพิ่ม สินทรัพย์ลด หนี้สินเพิ่ม	ซื้อคอมพิวเตอร์พร้อมเครื่องพิมพ์ 1 ชุด เป็นเงินผ่อน ชำระเงินดาวน์ให้ 10%
8	หนี้สินเพิ่ม ส่วนของเจ้าของลด	ได้รับใบแจ้งหนี้ค่าเช่าเครื่องถ่ายเอกสาร

ตัวอย่างที่ 1 จงวิเคราะห์รายการค้าต่อไปนี้

ลำดับ	รายการค้า	ผลการวิเคราะห์
1	เจ้าของกิจการนำสินทรัพย์มาลงทุน	สินทรัพย์เพิ่ม ส่วนของเจ้าของเพิ่ม
2	รับเงินสดเป็นค่าบริการ	สินทรัพย์เพิ่ม ส่วนของเจ้าของเพิ่ม
3	รับชำระหนี้จากลูกหนี้	สินทรัพย์เพิ่ม สินทรัพย์ลด
4	จ่ายชำระหนี้ให้เจ้าหนี้	สินทรัพย์ลด หนี้สินลด
5	เจ้าของกิจการถอนเงินสดไปใช้ส่วนตัว	สินทรัพย์ลด ส่วนของเจ้าของลด
6	ซื้อเครื่องตกแต่งเป็นเงินเชื่อ	สินทรัพย์เพิ่ม หนี้สินเพิ่ม
7	จ่ายเงินเดือนพนักงาน	สินทรัพย์ลด ส่วนของเจ้าของลด
8	ซื้อเครื่องดูดฝุ่นเป็นเงินสด	สินทรัพย์เพิ่ม สินทรัพย์ลด
9	จ่ายค่ารถรับจ้าง	สินทรัพย์ลด ส่วนของเจ้าของลด
10	นำเงินสดไปฝากธนาคาร	สินทรัพย์เพิ่ม สินทรัพย์ลด

ตัวอย่างที่ 2 จงวิเคราะห์รายการค้าต่อไปนี้โดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่เกี่ยวข้อง

ลำดับ	รายการค้า	สินทรัพย์		หนี้สิน		ส่วนของเจ้าของ	
		เพิ่ม	ลด	เพิ่ม	ลด	เพิ่ม	ลด
1	เจ้าของกิจการนำเงินสดมาลงทุน	/				/	
2	ซื้อเครื่องตกแต่งเป็นเงินเชื่อ	/		/			
3	รับเงินสดเป็นค่าบริการ	/				/	
4	ให้บริการแก่ลูกค้า ยังไม่ได้รับเงิน	/				/	
5	รับชำระหนี้จากลูกหนี้	/	/				
6	จ่ายชำระหนี้ให้เจ้าหนี้		/	/			
7	จ่ายค่าพาหนะ		/				/
8	ซื้อเครื่องพิมพ์โดยผ่อนชำระ 6 งวด จ่ายเงินดาวน์ให้ 25%	/	/	/			
9	เจ้าของกิจการถอนเงินสดไปใช้ส่วนตัว		/				/
10	ให้บริการแก่ลูกค้า ลูกค้าจ่ายเงินให้ บางส่วนที่เหลือขอชำระเดือนหน้า	/				/	

ตัวอย่างที่ 3 จากรายการค่าต่อไปนี้ ให้ทำ

1. วิเคราะห์รายการค่า โดยใส่เครื่องหมาย + แทนเพิ่ม และเครื่องหมาย - แทนลด
2. รวมยอดสินทรัพย์ หนี้สินและส่วนของผู้เจ้าของ
3. แทนค่าในสมการบัญชี

ลำดับ	รายการค่า	สินทรัพย์	หนี้สิน	ส่วนของผู้เจ้าของ
1	เจ้าของกิจการนำเงินสดมาลงทุน 50,000 บาท	+50,000		+50,000
2	ซื้อเครื่องตกแต่งเป็นเงินเชื่อ 12,000 บาท	+12,000	+12,000	
3	รับเงินสดเป็นค่าบริการ 6,000 บาท	+6,000		+6,000
4	ให้บริการแก่ลูกค้า ยังไม่ได้รับเงิน จำนวน 4,000 บาท	+4,000		+4,000
5	รับชำระหนี้จากลูกค้า 2,500 บาท	+2,500 -2,500		
6	จ่ายชำระหนี้ให้เจ้าหนี้ 6,000 บาท	-6,000	-6,000	
7	จ่ายค่าพาหนะ 300 บาท	-300		
8	ซื้อเครื่องพิมพ์ดีดเป็นเงิน 6,000 บาท โดยผ่อนชำระ 6 งวด จ่ายเงินดาวน์ให้ 25%	+6,000 -1,500	+4,500	
9	เจ้าของกิจการถอนเงินสดไปใช้ส่วนตัว 2,000 บาท	-2,000		-2,000
10	ให้บริการแก่ลูกค้าเป็นเงิน 10,000 บาท ลูกค้าจ่ายเงิน ให้บางส่วนคือ 3,000 บาท ที่เหลือขอชำระเดือนหน้า	+3,000 +7,000		+10,000
	รวม	78,200	10,500	67,700

แทนค่าในสมการบัญชี

$$\begin{aligned} \text{สินทรัพย์} &= \text{หนี้สิน} + \text{ส่วนของผู้เจ้าของ} \\ 78,200 &= 10,500 + 67,700 \\ 78,200 &= 78,200 \end{aligned}$$

การวิเคราะห์รายการค่า นอกจากจะวิเคราะห์ตามตัวอย่างที่ได้กล่าวมาแล้ว อาจจะทำในรูปของงบดุล เพื่อให้เข้าใจยิ่งขึ้นและเพื่อแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินชัดเจนขึ้น

ผลกระทบของรายการค้าที่มีต่อสมการบัญชี

เมื่อมีรายการค้าเกิดขึ้น แสดงว่าได้เกิดการเปลี่ยนแปลงบางอย่างแล้วในสมการบัญชี ซึ่งไม่ว่าสมการบัญชีจะถูกกระทบไปเช่นใดก็ตาม สองข้างของสมการบัญชีจะต้องเท่ากันเสมอ ต่อไปจะยกตัวอย่างเพื่ออธิบายให้เห็นถึงผลกระทบที่มีต่อสมการบัญชี โดยแยกเป็น ผลกระทบต่อสินทรัพย์ และหนี้สิน และ ผลกระทบต่อส่วนของผู้ถือหุ้น

ผลกระทบต่อสินทรัพย์และหนี้สิน

สินทรัพย์และหนี้สินมักจะมีความเกี่ยวข้องกันโดยตรง เนื่องจากสินทรัพย์ซึ่งถือว่าเป็นทรัพยากรของกิจการนั้น ส่วนหนึ่งสามารถจัดหามาได้จากหนี้สิน ซึ่งอาจโดยการกู้ยืม หรือการซื้อเงินเชื่อ ในขณะที่หนี้สิน ซึ่งถือเป็นภาระผูกพันของกิจการนั้น สามารถชำระให้หมดไปด้วยสินทรัพย์ได้ ไม่ว่าจะเป็นชำระคืนด้วยเงิน ด้วยสินค้า หรือสิ่งของอื่น ๆ ก็ตาม ดังตัวอย่าง

รายการค้าที่ 1 เจ้าของกิจการนำเงินสดส่วนตัว 30,000 บาท และได้กู้เงินจากธนาคารอีก 10,000 บาท มาใช้เป็นเงินทุนในการดำเนินงาน รายการดังกล่าวสามารถเขียนสมการบัญชีได้ว่า

สินทรัพย์	=	หนี้สิน	+	ส่วนของผู้ถือหุ้น
40,000		10,000		30,000

จากสมการข้างต้นสามารถแปลความได้ว่า สินทรัพย์ 40,000 บาท ของกิจการนั้นได้มาจากการก่อหนี้ 10,000 บาท และได้จากผู้ถือหุ้น 30,000 บาท หรือถ้าพิจารณาในอีกแง่มุมหนึ่งจะอธิบายได้ว่า เจ้าหนี้มีสิทธิ์ในสินทรัพย์ของกิจการ 10,000 บาท ส่วนที่เหลือถือเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ถือหุ้น 30,000 บาท

รายการค้าที่ 2 กิจการซื้อเครื่องใช้สำนักงานด้วยเงินสดมูลค่า 20,000 บาท ส่งผลให้สินทรัพย์ที่เป็นเงินสดลดลง และเครื่องใช้สำนักงานซึ่งถือเป็นสินทรัพย์อีกชนิดหนึ่งเพิ่มขึ้นในจำนวนที่เท่ากัน ส่วนหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้นไม่ถูกกระทบแต่อย่างใด

สินทรัพย์	=	หนี้สิน	+	ส่วนของผู้ถือหุ้น
40,000		10,000		30,000
-20,000				
<u>20,000</u>		<u>00000</u>		<u>00000</u>
40,000		10,000		30,000

จากสมการ จะเห็นว่ารายการค้ำนี้ไม่ทำให้ภาพรวมของสมการบัญชีเปลี่ยนแปลง สินทรัพย์หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้นมียอดคงเหลือเท่าเดิม เพราะมีการเพิ่มขึ้นและลดลงในหมวดเดียวกันและในจำนวนที่เท่ากัน

รายการค้ำที่ 3 กิจการซื้อรถยนต์มูลค่า 100,000 บาท แต่ยังไม่ได้ชำระเงิน ส่งผลให้สินทรัพย์ของกิจการเพิ่มขึ้นและหนี้สินก็เพิ่มขึ้นด้วยในจำนวนที่เท่ากัน ส่วนส่วนของผู้ถือหุ้นไม่ถูกกระทบ

สินทรัพย์	=	หนี้สิน	+	ส่วนของผู้ถือหุ้น
40,000		10,000		30,000
<u>100,000</u>		<u>100,000</u>		<u>000000</u>
140,000		110,000		30,000

จากสมการ จะเห็นว่าทั้งสินทรัพย์และหนี้สินต่างได้รับผลกระทบในทิศทางที่ทำให้เพิ่มขึ้นทั้งคู่ หากพิจารณาความหมายตามสมการจะพบว่า กิจการมีสินทรัพย์รวมทั้งหมด 140,000 บาท แต่สินทรัพย์นี้ส่วนใหญ่เป็นของผู้ถือหุ้น และเจ้าของมีสิทธิเพียง 30,000 บาทเท่านั้น ซึ่งหมายความว่ากิจการมีความเสี่ยงมาก

รายการค้ำที่ 4 กิจการจ่ายเงินกู้ 5,000 บาท การชำระคืนเงินกู้จะชำระด้วยสินทรัพย์และเมื่อชำระหนี้แล้วจะส่งผลให้หนี้สินลดลงด้วย ดังนั้นผลกระทบที่มีต่อสมการบัญชีคือ สินทรัพย์และหนี้สินจะลดลงอย่างละ 5,000 บาท

สินทรัพย์	=	หนี้สิน	+	ส่วนของผู้ถือหุ้น
140,000		110,000		30,000
<u>-5,000</u>		<u>-5,000</u>		<u>000000</u>
135,000		105,000		30,000

รายการนี้ส่งผลให้สมการบัญชีเปลี่ยนแปลงไปในทางลดลง โดยมีผลกระทบ 2 ข้างของสมการบัญชีซึ่งลักษณะการกระทบเป็นการกระทบในทิศทางเดียวกันคือ มียอดลดลงทั้งคู่ด้วย

ผลกระทบต่อส่วนของผู้ถือหุ้น

รายการค้ำที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในส่วนของผู้ถือหุ้นนั้น นอกจากการนำสินทรัพย์มาลงทุนในกิจการซึ่งส่งผลให้สินทรัพย์ และส่วนของผู้ถือหุ้นเพิ่มขึ้นแล้ว ยังมีเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับการดำเนินกิจการตามปกติที่ส่งผลกระทบต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ดังตัวอย่าง

รายการค้าที่ 5 จ่ายเงินเดือนพนักงาน 3,000 บาท เงินเดือนถือเป็นค่าใช้จ่ายที่เจ้าของต้องรับผิดชอบ เมื่อมีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นส่วนของเจ้าของจะลดลง และการจ่ายเงินเดือนด้วยเงินสด ส่งผลให้สินทรัพย์ลดลงด้วย

สินทรัพย์	=	หนี้สิน	+	ส่วนของเจ้าของ
135,000		105,000		30,000
<u>-3,000</u>		<u>000000</u>		<u>-3,000</u>
132,000		105,000		27,000

รายการค้าที่ 6 รับใบแจ้งหนี้ค่าสาธารณูปโภค 1,000 บาท ค่าสาธารณูปโภคถือเป็นค่าใช้จ่ายที่เจ้าของต้องรับผิดชอบเมื่อมีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นส่วนของเจ้าของจะลดลงและกรณีนี้ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นยังไม่ได้ชำระจึงถือว่ามีหนี้สินเกิดขึ้น

สินทรัพย์	=	หนี้สิน	+	ส่วนของเจ้าของ
132,000		105,000		27,000
<u>000000</u>		<u>1,000</u>		<u>-1,000</u>
132,000		106,000		26,000

รายการค้าที่ 7 ให้บริการลูกค้า 6,000 บาท และเรียกเก็บเงินทันที เมื่อมีการให้บริการจะถือว่ารายได้เกิดขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นของเจ้าของมีผลทำให้ส่วนของเจ้าของเพิ่มขึ้น และเงินที่เรียกเก็บได้นั้นถือเป็นสินทรัพย์ที่เพิ่มขึ้นด้วย

สินทรัพย์	=	หนี้สิน	+	ส่วนของเจ้าของ
132,000		106,000		26,000
<u>6,000</u>		<u>000000</u>		<u>6,000</u>
138,000		106,000		32,000

รายการค้าที่ 8 ให้บริการลูกค้า 7,000 บาท และยังไม่ได้รับเงิน เราได้เรียกเก็บเงิน รายได้ทำให้ส่วนของเจ้าของเพิ่มขึ้น และการที่ยังไม่ได้รับเงินถือว่าเรามีลูกหนี้ ซึ่งเป็นสินทรัพย์ชนิดหนึ่งที่เพิ่มขึ้นด้วย

สินทรัพย์	=	หนี้สิน	+	ส่วนของเจ้าของ
138,000		106,000		32,000
<u>7,000</u>		<u>000000</u>		<u>7,000</u>
145,000		106,000		39,000

รายการค้าที่ 9 ให้บริการลูกค้า 10,000 บาท เรียกเก็บเงินแล้ว 2,000 บาท ส่วนของเจ้าของเพิ่มขึ้นเพราะรายได้เช่นเดิมแต่สินทรัพย์ที่เพิ่มขึ้นนั้นจะมี 2 รายการ คือ เงินสด 2,000 บาท และ ลูกหนี้ 8,000 บาท

สินทรัพย์	=	หนี้สิน	+	ส่วนของเจ้าของ
145,000		106,000		39,000
2,000				
<u>8,000</u>		<u>000000</u>		<u>10,000</u>
155,000		106,000		49,000

ผลสรุปของสมการข้างต้นจะถูกนำไปเสนอในงบการเงินลักษณะต่างๆ เช่น งบดุล งบกำไรขาดทุน งบกระแสเงินสด เป็นต้น นอกจากนี้ จากรายการค้าข้างต้นทั้งหมดจะสังเกตว่า รายการการค้ามีผลกระทบต่อสมการบัญชีในลักษณะต่างๆ พอจะสรุปได้ดังนี้

1. ผลของรายการค้าทุกรายการจะกระทบบัญชี 2 บัญชีเสมอ ไม่ว่าจะเป็นบัญชีด้านเดียวกันหรือคนละด้านของสมการบัญชีก็ตาม

2. ลักษณะการกระทบนั้น หากกระทบข้างเดียวกันของสมการ ทิศทางการกระทบของบัญชีทั้ง 2 บัญชี นั้น จะต้องตรงข้ามกัน แต่ถ้าหากกระทบคนละข้างของสมการบัญชี ทิศทางการกระทบจะต้องไปในทิศทางเดียวกัน มิเช่นนั้น สมการบัญชีจะไม่เท่ากัน

3. รายการการค้ามีผลให้สมการบัญชีเท่ากันเสมอ

จากสมการและตัวอย่างข้างต้น จะพบว่า สมการหลักมีเพียง 3 หมวด คือ สินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของเจ้าของ เท่านั้น ไม่มีรายได้กับค่าใช้จ่ายแต่เมื่อเกิดรายการเกี่ยวกับรายได้และค่าใช้จ่ายจะปรับกับส่วนของเจ้าของ เนื่องจากข้อมูลเกี่ยวกับรายได้และค่าใช้จ่ายนั้นเป็นข้อมูลที่สำคัญต่อการบริหารองค์กร และมีคนสนใจต้องการทราบ ดังนั้น จึงถูกจัดขึ้นมาเป็นหมวดของบัญชีเพิ่มขึ้น และเพื่อให้วิเคราะห์สมการบัญชีได้ครบถ้วนสามารถเขียนสมการบัญชีใหม่ ได้ดังนี้

$$\text{สินทรัพย์} = \text{หนี้สิน} + \text{ส่วนของเจ้าของ} + \text{รายได้} - \text{ค่าใช้จ่าย}$$

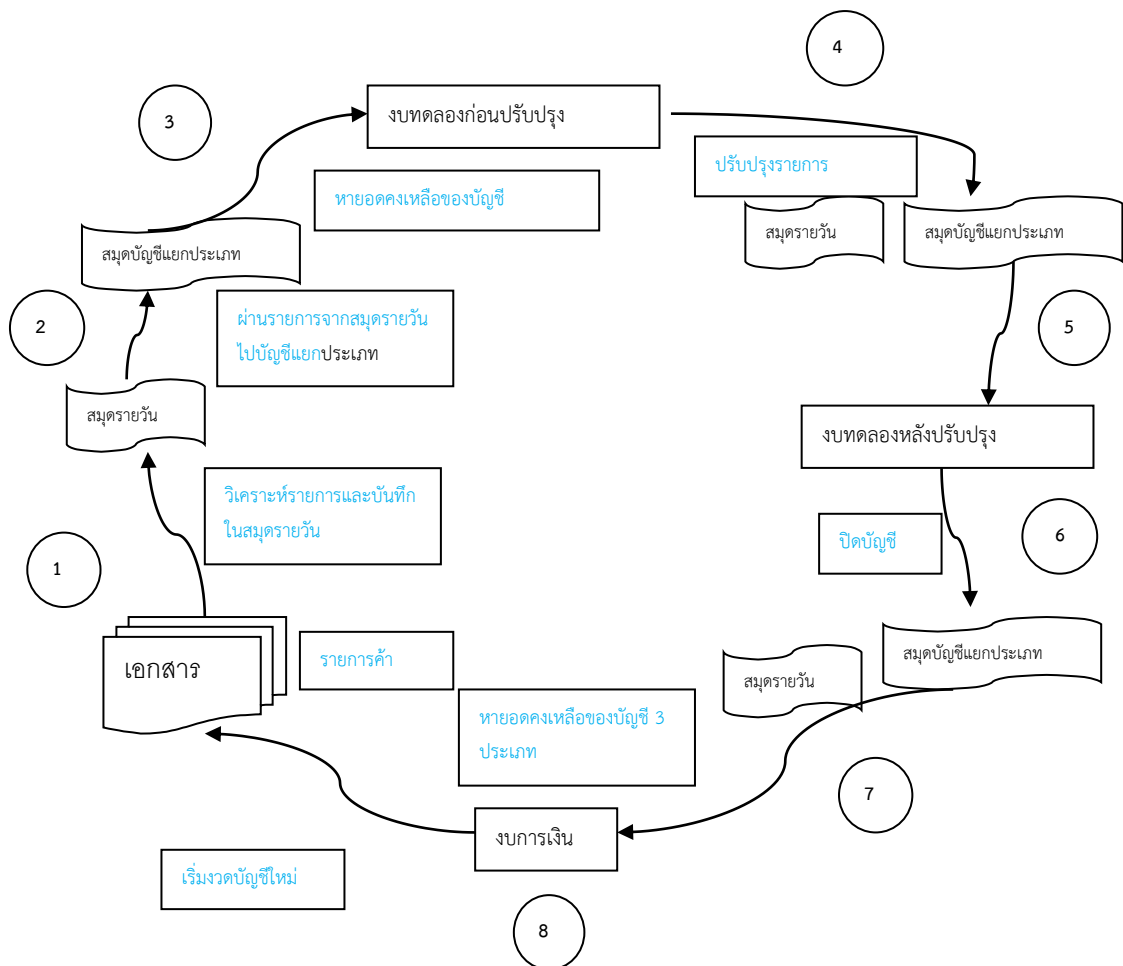
เนื่องจากค่าใช้จ่ายมีผลทำให้ส่วนของเจ้าของลดลง เพื่อให้เกิดความสะดวกในการวิเคราะห์อาจย้ายข้างสมการ จะได้สมการดังนี้

$$\text{สินทรัพย์} + \text{ค่าใช้จ่าย} = \text{หนี้สิน} + \text{ส่วนของเจ้าของ} + \text{รายได้}$$

หน่วยงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือเอกชน เมื่อครบรอบปีของการดำเนินงานมักจะจัดทำรายงานเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เหตุการณ์ที่สำคัญ และผลการดำเนินงานออกสู่สาธารณชน ซึ่งจะเรียกรายงานนี้ว่า “รายงานประจำปี”

วงจรบัญชี (Accounting Cycle)

วงจรบัญชีหรือวัฏจักรทางการบัญชี หมายถึง ลำดับขั้นตอนทางการบัญชีเริ่มจากการบันทึกรายการบัญชีที่เกิดขึ้นจนถึงการเสนอรายงานทางการเงินของรอบระยะเวลาบัญชีหนึ่งๆ ในแต่ละงวด บัญชีนักบัญชีต้องทำงานตามลำดับขั้นตอนซึ่งเหมือนกันทุกงวด

ภาพที่ 4.2 แสดงภาพวงจรบัญชี

จากภาพวงจรบัญชีข้างต้น เมื่อกิจการเริ่มงวดบัญชีใหม่ รายการค้าที่เกิดขึ้นจะทำการวิเคราะห์แล้วบันทึกในสมุดรายวัน นำรายการที่บันทึกในสมุดรายวันผ่านไปบัญชีแยกประเภทที่เกี่ยวข้อง เมื่อถึงระยะเวลาหนึ่งจะสรุปยอดบัญชีแยกประเภททุกบัญชีแล้วนำมาจัดทำงบทดลอง เมื่อสิ้นงวดจะทำการปรับปรุงรายการ ปิดบัญชีและจัดทำงบการเงินตามขั้นตอนต่างๆ ต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์รายการค้าแล้วบันทึกรายการในสมุดรายวัน เมื่อเริ่มงวดบัญชีใหม่ กิจการมีรายการบัญชีเกิดขึ้นและได้รับเอกสารหรือจัดทำเอกสารเกี่ยวกับรายการค้านั้นซึ่งจะใช้เป็นหลักฐานในการบันทึกบัญชี โดยนักบัญชีต้องทำการวิเคราะห์รายการค้านั้นว่าเกี่ยวข้องกับบัญชีใดเป็นจำนวนเงินเท่าไร และจะบันทึกรายการบัญชีนั้นในด้านเดบิตหรือเครดิต โดยทำการบันทึกรายการในสมุดบันทึกรายการขั้นต้น (Book of Original Entry) ที่เรียกว่าสมุดรายวัน (Journal) ซึ่งจะต้องบันทึกเรียงลำดับตามวันเดือนปีที่รายการค้าเกิดขึ้น

ขั้นที่ 2 การผ่านรายการจากสมุดรายวันไปบัญชีแยกประเภทที่เกี่ยวข้อง เมื่อได้บันทึกรายการในสมุดรายวันแล้ว จะผ่านรายการที่บันทึกนั้นไปยังสมุดบัญชีขั้นปลายที่เรียกว่า บัญชีแยกประเภท ซึ่งมีอยู่ 5 ประเภท คือ สินทรัพย์ หนี้สิน ทุน รายได้และค่าใช้จ่าย การผ่านรายการเป็นการนำรายการที่บันทึกในสมุดรายวันไปบันทึกในสมุดบัญชีแยกประเภทที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 3 การจัดทำงบทดลองก่อนปรับปรุงรายการ เมื่อผ่านรายการค้าจากสมุดรายวันไปบัญชีแยกประเภทที่เกี่ยวข้องแล้ว เพื่อพิสูจน์ความถูกต้องว่าการบันทึกรายการเป็นไปตามหลักบัญชีคู่ จึงมีการจัดทำงบทดลอง โดยการเก็บยอดคงเหลือของบัญชีแยกประเภททุกบัญชีมาสรุปรวมในเอกสารที่เรียกว่า “งบทดลอง” งบทดลองจะแบ่งเป็น 2 ด้าน คือ ด้านเดบิต และด้านเครดิต โดยที่ยอดรวมของบัญชีต่าง ๆ เมื่อรวมกันกับด้านเดบิตต้องเท่ากับด้านเครดิตเสมอ เรียกว่า งบทดลองคงค้าง ถ้าไม่เท่ากันแสดงว่ามีการบันทึกรายการไม่ถูกต้องตามหลักบัญชีคู่ งบทดลองที่จะทำในขั้นตอนนี้เป็นงบทดลองก่อนปรับปรุงรายการ

ขั้นที่ 4 การปรับปรุงรายการบัญชี เมื่องบทดลองก่อนปรับปรุงรายการลงตัวแล้ว ในตอนสิ้นงวดบัญชีเพื่อให้บัญชีแยกประเภททุกบัญชีแสดงรายการและจำนวนเงินถูกต้องตามควรของการรับรู้รายการในงวดบัญชีนั้นจึงจำเป็นต้องทำการปรับปรุงรายการ ด้วยการบันทึกการปรับปรุงในสมุดรายวันทั่วไปและผ่านไปบัญชีแยกประเภทที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 5 การจัดทำงบทดลองหลังปรับปรุงรายการ เมื่อปรับปรุงรายการแล้ว กิจการสามารถทำงบทดลองหลักปรับปรุงรายการแต่ถ้ารายการปรับปรุงไม่มากนัก อาจไม่ต้องทำก็ได้

ขั้นที่ 6 การปิดบัญชี เมื่อปรับปรุงรายการแล้ว เพื่อหาผลการดำเนินงานว่ากำไรหรือขาดทุน กิจการจะต้องทำการปิดบัญชี 2 ประเภท คือ รายได้และค่าใช้จ่าย โดยโอนปิดไปเข้าบัญชีกำไรขาดทุนและปิดบัญชีกำไรขาดทุนไปเข้าบัญชีกำไรสะสม การปิดบัญชีจะบันทึกในสมุดรายวันและผ่านไปบัญชีแยกประเภทที่เกี่ยวข้อง

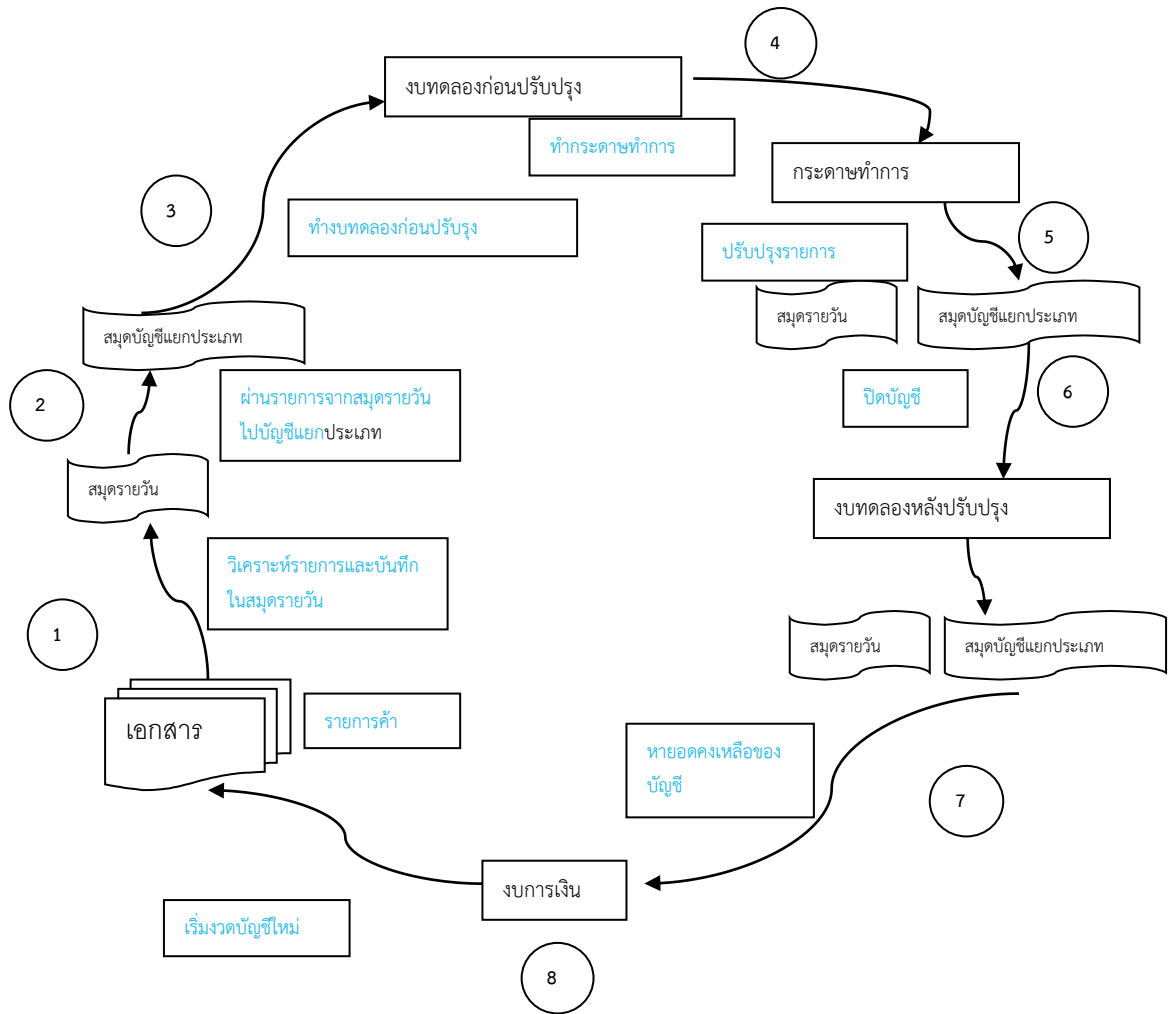
ขั้นที่ 7 การหายอดคงเหลือของบัญชีที่ยังไม่ได้ปิดและทำงบทดลองหลังปิดบัญชี หลังจากปิดบัญชีประเภทรายได้และค่าใช้จ่ายแล้ว ยังเหลือบัญชีอีก 3 ประเภท คือ สินทรัพย์ หนี้สินและทุน ซึ่งจะต้องหายอดคงเหลือและนำรายการไปแสดงในงบดุลและสามารถนำไปจัดทำงบทดลองหลังปิดบัญชีได้

ขั้นที่ 8 การจัดทำงบการเงิน นำรายการบัญชีทั้ง 5 ประเภท ไปจัดทำงบการเงินตามมาตรฐานการบัญชีต่อไป

เนื่องจากการประกอบกิจการสามารถกระทำได้หลายๆ รูปแบบและมีลักษณะการดำเนินงานแตกต่างกัน เช่น อาจประกอบกิจการในรูปของบริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนหรือเจ้าของคนเดียว บางกิจการจะมีรายการค้าเกิดขึ้นอีกจำนวนมาก แต่บางกิจการอาจจะมีรายการค้าเกิดขึ้นไม่มากนัก กิจการที่มีรายการค้าเกิดขึ้นในแต่ละวันจำนวนมากงานทางบัญชีย่อมจะต้องเพิ่มปริมาณมากและมีบัญชีหลายบัญชี ดังนั้นเพื่อให้เกิดความสะดวกและความถูกต้องในการสรุปผลและการจัดทำรายงานทางการเงิน บางกิจการจึงได้นำเครื่องมือทางการบัญชีมาใช้เรียกว่า “กระดาศทำการ” (Work Sheet) ซึ่งเปรียบเสมือนกระดาศทตที่จัดทำขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูลของทุกๆ บัญชีไว้ในกระดาศแผ่นเดียวกัน เพื่อช่วยในการจัดทำงบการเงินได้รวดเร็วขึ้น รายการไม่ตกหล่น กระดาศทำการประกอบด้วยช่องเดบิต และเครดิตของรายการ ดังนี้

- งบทดลองก่อนปรับปรุง
- รายการปรับปรุง
- งบทดลองหลังการปรับปรุง
- งบกำไรขาดทุน
- งบดุล

อย่างไรก็ตามเนื่องจากกระดาศทำการเหมือนกระดาศทตแผ่นหนึ่ง รายการปรับปรุงและปิดบัญชีต่างๆ จะต้องถูกนำมาบันทึกในสมุดรายวันแล้วผ่านไปบัญชีแยกประเภทที่เกี่ยวข้องตามวงจรบัญชี ต่อไปนี้

ภาพที่ 4.3 แสดงวงจรบัญชีกรณีกิจการใช้กระดาษทำการ

ใบกิจกรรมที่ 2

1. รายการค้าคืออะไร ยกตัวอย่างมา 3 อย่าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. เอกสารประกอบการบันทึกบัญชีแบ่งเป็นกี่ประเภท อะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ให้เติมคำ “เดบิต” หรือ “เครดิต” ลงในช่องว่างต่อไปนี้

1. เมื่อสินทรัพย์เพิ่มให้บันทึกบัญชีทางด้าน.....
และเมื่อสินทรัพย์ลดลงให้บันทึกบัญชีทางด้าน.....
2. เมื่อหนี้สินเพิ่มให้บันทึกบัญชีทางด้าน.....
และเมื่อหนี้สินลดลงให้บันทึกบัญชีทางด้าน.....
3. เมื่อส่วนของเจ้าของเพิ่มขึ้นให้บันทึกบัญชีทางด้าน.....
และเมื่อส่วนของเจ้าของลดลงให้บันทึกบัญชีทางด้าน.....
4. เมื่อเกิดรายได้ให้บันทึกทางด้าน.....
5. เมื่อเกิดค่าใช้จ่ายให้บันทึกทางด้าน.....

เฉลยใบกิจกรรมที่ 2

1. “รายการค้า” นั้น หมายถึง รายการที่ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนหรือโอนเงินหรือสิ่งที่มีค่าเป็น ตัวเงินระหว่างกิจการค้ากับบุคคลอื่น ซึ่งลักษณะของรายการค้าจะมีอยู่เป็นจำนวนมากและแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของกิจการค้า

ตัวอย่างรายการค้า

1. ซื้อสินค้ามาขายเป็นเงินสด
2. ซื้อสินค้ามาขายเป็นเงินเชื่อ
3. ขายสินค้าเป็นเงินสด

2. เอกสารประกอบการบันทึกบัญชีแบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ

เอกสารที่ออกให้กับบุคคลภายนอก เอกสารประเภทนี้เป็นเอกสารที่กิจการจัดทำขึ้นเพื่อออกให้กับบุคคลภายนอก เช่น ใบสำคัญรับ ใบสำคัญจ่าย ใบเสร็จรับเงิน ใบกำกับภาษี ใบแจ้งหนี้ เป็นต้น

เอกสารที่รับจากบุคคลภายนอก เอกสารประเภทนี้เป็นเอกสารที่กิจการรับจากบุคคลภายนอก เช่น ใบส่งของ ใบเสร็จรับเงิน ใบกำกับภาษี ใบแจ้งหนี้ เป็นต้น

เอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในกิจการ เอกสารประเภทนี้เป็นเอกสารที่กิจการจัดทำขึ้นเพื่อใช้ในกิจการ เช่น ใบเบิกเงินเดือนล่วงหน้า ใบเบิกวัสดุ ใบเบิกค่ารถรับจ้าง เป็นต้น

3.
 1. เดบิต เครดิต
 2. เครดิต เดบิต
 3. เครดิต เดบิต
 4. เครดิต
 5. เดบิต

4.

1. ขั้นตอนการวิเคราะห์รายการค้า เป็นดังนี้

ขั้นที่ 1 รายการที่เกี่ยวข้องคือ รายการประเภทสินทรัพย์ คือ บัญชีเงินสด และประเภทรายได้ คือ บัญชีรายได้ค่าบริการ

ขั้นที่ 2 เงินสดเพิ่มขึ้น จะต้องบันทึกโดยเดบิตบัญชีเงินสด รายได้ค่าบริการเพิ่มขึ้น จะต้องบันทึกโดยเครดิตบัญชีรายได้ค่าบริการ

ขั้นที่ 3 บันทึกโดยเดบิตบัญชีเงินสด 3,000 บาท และเครดิตบัญชีรายได้ค่าบริการ 3,000 บาท

2. ขั้นตอนการวิเคราะห์รายการค้า เป็นดังนี้

ขั้นที่ 1 รายการที่เกี่ยวข้องคือรายการประเภทสินทรัพย์ ได้แก่ บัญชีเครื่องใช้สำนักงาน (คอมพิวเตอร์) และบัญชีเงินสด และรายการประเภทหนี้สิน คือ บัญชีเจ้าหนี้

ขั้นที่ 2 เครื่องใช้สำนักงานเพิ่มขึ้นจึงต้องเดบิตบัญชีเครื่องใช้สำนักงาน ส่วนเงินสดลดลงจึงต้องเครดิตบัญชีเงินสด ขณะเดียวกันเจ้าหนี้เพิ่มขึ้นจึงต้องเครดิตบัญชีเจ้าหนี้

ขั้นที่ 3 บันทึกรายการเดบิตบัญชีเครื่องใช้สำนักงาน 40,000 บาท เครดิตบัญชีเงินสด 10,000 บาท และบัญชีเจ้าหนี้ 30,000 บาท

5. วงจรบัญชี คือ ลำดับขั้นตอนทางการบัญชีเริ่มตั้งแต่การบันทึกรายการค้าในสมุดรายวัน ผ่านรายการไปบัญชีแยกประเภท จัดทำงบทดลอง ปรับปรุงรายการ ปิดบัญชีและจัดทำงบการเงินตอนสิ้นงวด

ทำได้ไหมจ๊ะ

แบบประเมินผลตนเองหลังเรียนชุดที่ 4

วัตถุประสงค์ เพื่อประเมินความรู้เดิมของนักศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง “หลักการบัญชีและการวิเคราะห์รายการค้า”

คำชี้แจง ให้นักศึกษาอ่านคำถามแล้วเขียนวงกลมล้อมรอบคำตอบที่ถูกต้องที่สุด

1. สมการบัญชีตรงกับข้อใด
 - ก. สินทรัพย์ = หนี้สิน+ส่วนของผู้ถือหุ้น
 - ข. หนี้สิน = สินทรัพย์+ส่วนของผู้ถือหุ้น
 - ค. สินทรัพย์ = หนี้สิน+ส่วนของผู้ถือหุ้น
 - ง. ส่วนของผู้ถือหุ้น = สินทรัพย์+หนี้สิน

2. ข้อใดบันทึกรายการในสมุดรายวันทั่วไปถูกต้องสำหรับรายการซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อ 50,000 บาท

ก. เดบิต ซื้อ	5,000	
เครดิต เจ้าหนี้		5,000
ข. เดบิต เจ้าหนี้	5,000	
เครดิต สินค้า		5,000
ค. เดบิต เจ้าหนี้	5,000	
เครดิต ซื้อ		5,000
ง. เดบิต ซื้อ	5,000	
เครดิต ลูกหนี้		5,000

2. กิจการมีเงินสด 50,000 บาท มีอาคารและอุปกรณ์ 1,400,000 บาท เจ้าชื่อนำเงินมาลงทุน 800,000 บาท อยากทราบว่ากิจการมีหนี้สินเท่าไร
 - ก. 550,000 บาท
 - ข. 560,000 บาท
 - ค. 600,000 บาท
 - ง. 650,000 บาท

3. ระบบบัญชีในข้อใดเป็นการบันทึกรายการค้าที่เกิดขึ้นแต่ละรายการในบัญชีทั้งสองด้านโดยเดบิตบัญชีหนึ่งหรือหลายบัญชีและเครดิตอีกบัญชีหนึ่งหรือหลายบัญชี ในจำนวนเงินที่เท่ากัน
 - ก. ระบบบัญชีเดี่ยว
 - ข. ระบบบัญชีรัฐบาล
 - ค. ระบบบัญชีคู่
 - ง. ระบบบัญชีสากล

4. กิจการได้รับเงินสดจากการขายสินค้า 1,000 บาท ในจำนวนนี้เป็นการรับชำระค่าสินค้าล่วงหน้า 200 บาท ขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ 300 บาท จ่ายค่าสาธารณูปโภคด้วยเงินสด 400 บาท และมีค่าแรงค้างจ่าย 500 บาท ถ้ากิจการใช้เกณฑ์เงินสด กำไรสุทธิจะเป็นเท่าไร
- 900 บาท
 - 600 บาท
 - 400 บาท
 - 200 บาท
5. ขั้นตอนสุดท้ายของวงจรบัญชีคืออะไร
- การทำงานทดลอง
 - การทำกระดาษทำการ
 - การปิดบัญชี
 - การทำงานการเงิน
6. สมุดบัญชีที่ใช้จัดบันทึกรายการค้าต่าง ๆ โดยเรียงลำดับตามเหตุการณ์ของการเกิดรายการ เรียกว่าอะไร
- สมุดรายวัน
 - บัญชีแยกประเภท
 - งบทดลอง
 - กระดาษทำการ
7. ข้อความต่อไปนี้ข้อใดไม่ถูกต้อง
- กิจการจะบันทึกรายการค้าตามลำดับที่เกิดขึ้นในสมุดรายวันทั่วไป
 - การบันทึกรายการในสมุดรายวันทั่วไปประกอบด้วยวัน เดือน ปีที่เกิดรายการค้านั้น ชื่อบัญชีที่เดบิต และเครดิต จำนวนเงินที่เดบิตและเครดิต
 - การบันทึกรายการในสมุดรายวันทั่วไป นักบัญชีไม่ต้องคำนึงถึงความเท่ากันของเดบิตและเครดิต
 - แหล่งของการผ่านรายการไปบัญชีแยกประเภทคือสมุดรายวันทั่วไป
8. เมื่อใดกิจการจะลงบัญชีทางด้านเดบิต
- สินทรัพย์และค่าใช้จ่ายเพิ่ม ส่วนหนี้สิน รายได้และทุนลดลง
 - สินทรัพย์และค่าใช้จ่ายลด ส่วนหนี้สิน รายได้และทุนเพิ่มขึ้น
 - สินทรัพย์เพิ่ม ส่วนค่าใช้จ่าย หนี้สิน รายได้และทุนลดลง
 - สินทรัพย์และทุนเพิ่ม ส่วนค่าใช้จ่าย รายได้และหนี้สินลดลง

9. บัญชีประเภทใดบ้างที่มียอดคงเหลือทางด้านเครดิต
- ก. ส่วนของเจ้าของ สินทรัพย์และค่าใช้จ่าย
 - ข. หนี้สิน รายได้และค่าใช้จ่าย
 - ค. หนี้สิน ส่วนของเจ้าของและรายได้
 - ง. รายได้ ส่วนของเจ้าของและค่าใช้จ่าย
10. การบันทึกรายการรับชำระหนี้จากลูกค้า 2,000 บาท ในข้อใดถูกต้อง
ก. เดบิต ลูกหนี้	2,000	
เครดิต เงินสด		2,000
ข. เดบิต เงินสด	2,000	
เครดิต ทุน		2,000
ค. เดบิต เงินสด	2,000	
เครดิต ลูกหนี้		2,000
ง. เดบิต ลูกหนี้	2,000	
เครดิต ทุน		2,000

เฉลยหลังเรียน

1. ง
 2. ค
 3. ข
 4. ง
 5. ก
 6. ค
 7. ก
 8. ค
 9. ก
 10. ค
-

แบบฝึกปฏิบัติ
(ศึกษาด้วยตนเอง)

ข้อที่ 1 จงพิจารณารายการคำต่อไปนี้ ว่ามีผลต่อสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้ถือหุ้น โดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่กำหนดให้

ลำดับ	รายการคำ	สินทรัพย์	หนี้สิน	ส่วนของผู้ถือหุ้น
1	เจ้าของกิจการนำสินทรัพย์มาลงทุน			
2	ซื้อเครื่องซักผ้าเป็นเงินเชื่อ			
3	รับเงินสดเป็นค่ารักษาความปลอดภัย			
4	จ่ายค่าทางด่วนและค่ารถรับจ้าง			
5	จ่ายค่าเครื่องเขียน			
6	จ่ายค่าอาหารและเครื่องดื่ม			
7	ให้บริการทำความสะอาดสำนักงานแก่ลูกค้าแต่ยังไม่ได้รับเงิน			
8	ซื้อเครื่องถ่ายเอกสารเป็นเงินสด			
9	รับชำระหนี้จากลูกหนี้			
10	จ่ายชำระหนี้ให้เจ้าหนี้			

ข้อ 2 จงพิจารณารายการคำต่อไปนี้ ว่ามีผลต่อสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้ถือหุ้น โดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่กำหนดให้

ลำดับ	รายการคำ	สินทรัพย์	หนี้สิน	ส่วนของผู้ถือหุ้น
1	เจ้าของกิจการนำเงินสดและอาคารพาณิชย์มาลงทุน			
2	ซื้อเครื่องเสียงเป็นเงินเชื่อ			
3	รับเงินสดเป็นค่ารับจ้างขนของ			
4	จ่ายค่าน้ำมันรถ			
5	กู้เงินจากเพื่อนสนิท			
6	ให้บริการขนของแต่ยังไม่ได้รับเงิน			
7	จ่ายค่าแรงให้คนขับรถ			
8	ซื้อแม่แรงเป็นเงินสด			
9	ซื้อสายไฟและหลอดไฟเป็นเงินสด			
10	จ่ายชำระหนี้ให้เพื่อนสนิท			

ข้อที่ 3 จงวิเคราะห์รายการค้าต่อไปนี้โดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่เกี่ยวข้อง

ลำดับ	รายการค้า	สินทรัพย์		หนี้สิน		ส่วนของเจ้าของ	
		เพิ่ม	ลด	เพิ่ม	ลด	เพิ่ม	ลด
1	เจ้าของกิจการนำเงินสด เครื่องถ่ายเอกสารและเจ้าหนี้มาลงทุน						
2	ซื้อเครื่องถ่ายเอกสารและกระดาษถ่ายเอกสารเป็นเงินเชื่อ						
3	รับเงินสดเป็นค่าถ่ายเอกสาร						
4	ให้บริการถ่ายเอกสารแก่ลูกค้ายังไม่ได้รับเงิน						
5	รับชำระหนี้จากลูกหนี้						
6	จ่ายชำระหนี้ให้เจ้าหนี้						
7	จ่ายค่าเบี้ยเลี้ยงให้นักเรียนฝึกงาน 3 คน						
8	ซื้อเครื่องทำน้ำเย็นโดยผ่อนชำระ 3 งวด จ่ายเงินดาวน์ให้บางส่วน						
9	เจ้าของกิจการถอนเงินสดไปใช้ส่วนตัว						
10	ให้บริการถ่ายเอกสารแก่ลูกค้าลูกค้า จ่ายเงินให้บางส่วนที่เหลือขอแบ่งชำระ 2 งวด						

ข้อที่ 4 จากรายการต่อไปนี้

- ให้ทำ
1. วิเคราะห์รายการค้า โดยใส่เครื่องหมาย + แทนเพิ่ม และเครื่องหมาย - แทนลด
 2. รวмыอดสินทรัพย์ หนี้สินและส่วนของผู้เจ้าของ
 3. แทนค่าในสมการบัญชี

ลำดับ	รายการค้า	สินทรัพย์	หนี้สิน	ส่วนของผู้เจ้าของ
1	เจ้าของกิจการนำเงินสด 25,000 บาทและรถกระบะมูลค่า 350,000 บาท มาลงทุน			
2	ซื้อเครื่องซักผ้าราคา 9,500 บาท เป็นเงินเชื่อ			
3	รับเงินสดเป็นค่าซักผ้า 3,000 บาท			
4	ให้บริการซักผ้าแก่ลูกค้า ยังไม่ได้รับเงินจำนวน 5,000 บาท			
5	รับชำระหนี้จากลูกค้า 1,500 บาท			
6	จ่ายชำระหนี้ให้เจ้าหนี้ 2,000 บาท			
7	จ่ายค่าตรวจสภาพรถและค่าน้ำมันรถ 500 บาท			
8	ซื้อเครื่องอบผ้า 26,000 บาท โดยผ่อนชำระ 5 งวด ไม่มีดอกเบี้ย จ่ายเงินสดวันนี้ให้ 6,000 บาท			
9	นำเงินสดไปเปิดบัญชีเงินฝากธนาคาร 5,000 บาท			
10	เจ้าของกิจการถอนเงินฝากธนาคารไปใช้ส่วนตัว 1,000 บาท			
	รวม			

ข้อที่ 5 ต่อไปนี้เป็นรายการค้าของสำนักงานจัดหางานพานทองเหลือง ระหว่างเดือน มิถุนายน 2556 ให้ทำ

1. วิเคราะห์รายการค้า โดยใส่เครื่องหมาย + แทนเพิ่ม และเครื่องหมาย - แทนลด
2. รวมยอดสินทรัพย์ หนี้สินและส่วนของผู้เจ้าของ
3. แทนค่าในสมการบัญชี

ว.ด.ป.	รายการค้า	สินทรัพย์	หนี้สิน	ส่วนของผู้เจ้าของ
2556 มิ.ย.1	นายพานทองเหลืองนำเงินสด 45,000 บาท รถกระบะราคา 425,000 บาท รถจักรยานยนต์ราคา 30,000 บาท และเงินกู้ จำนวน 75,000 บาท มาลงทุน			
3	ซื้ออุปกรณ์สำนักงาน 12,000 บาท และวัสดุ สำนักงาน 1,500 บาทเป็นเงินสด			
7	จ่ายค่าเช่าสำนักงาน 3,500 บาท			
9	รับค่าบริการจัดหางานให้คนงานไปทำงานที่ ประเทศญี่ปุ่นจำนวน 5 คน ๆ ละ 10,000 บาท			
14	จ่ายค่าธรรมเนียม 5,000 บาท			
16	จ่ายค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับรถกระบะ 6,500 บาท			
18	จ่ายค่าอาหารและเครื่องดื่มรับรองคนงาน 800 บาท			
22	จ่ายค่าโฆษณาทางอินเทอร์เน็ต 2,000 บาท			
27	จ่ายชำระหนี้เงินกู้ 15,000 บาท			
28	รับชำระหนี้จากคนงาน 10 คน ๆ ละ 3,000 บาท			
30	จ่ายเงินเดือน 12,000 บาท			
	รวม			

ข้อ 6 ต่อไปนี้เป็นรายการค้าของชลบุรีขนส่ง ซึ่งเป็นของนายเมืองชล ดำเนินกิจการรับส่งผู้โดยสาร ระหว่าง ชลบุรี-กรุงเทพ ระหว่างเดือน เมษายน 2556

ให้ทำ 1. วิเคราะห์รายการค้า โดยใช้เครื่องหมาย + แทนเพิ่มและเครื่องหมาย - แทนลด
2. หายอดรวม

ว.ด.ป.	รายการค้า	เงินสด	ลูกหนี้	รถยนต์ โดยสาร	เงินกู้	ทุน-นาย เมืองชล
2556 เม.ย. 1	นายเมืองชลนำเงินสด 100,000 บาท และรถโดยสารปรับอากาศ จำนวน 2 คัน มูลค่า 5,000,000 บาท มาลงทุน					
3	จ่ายค่าเช่าที่จอดรถ 10,000 บาท					
6	กู้เงินจากสถาบันการเงิน 3,000,000 บาท					
9	ซื้อรถโดยสารปรับอากาศเพิ่มอีก 1 คัน ราคา 2,800,000 บาท เป็นเงินสด					
11	จ่ายค่าทำตัวโดยสาร 10 เล่ม ๆ ละ 50 บาท					
15	รับค่าโดยสารเป็นเงิน 6,000 บาท					
18	จ่ายค่าเครื่องแบบพนักงาน 1,500 บาท					
24	รับเหมานำพนักงานของบริษัท ขอบทองเที่ยว จำกัด ไปที่ จังหวัดระยอง คิดค่าบริการ 5,000 บาท ยังไม่ได้รับเงิน					
28	จ่ายค่าสมุดบัญชีและเครื่องเขียน 350 บาท					
29	รับชำระหนี้จากบริษัท ขอบทองเที่ยว จำกัด เป็นเงิน 3,000 บาท					
30	จ่ายค่าแรงให้พนักงาน 3 คน ๆ ละ 3,500 บาท					
	รวม					

ข้อ 7 จงกำหนดหมวดหมู่และเลขที่บัญชีของบัญชีดังต่อไปนี้

ลำดับ	ชื่อบัญชี	หมวดหมู่บัญชี	เลขที่บัญชี
ตัวอย่าง	เงินสด	1	101
1	เจ้าหนี้		
2	ลูกหนี้		
3	เงินกู้		
4	รายได้ค่าบริการ		
5	อุปกรณ์สำนักงาน		
6	รายได้เบ็ดเตล็ด		
7	เงินเดือน		
8	ทุน-เจ้าของกิจการ		
9	ค่าโฆษณา		
10	เงินถอน-เจ้าของกิจการ		

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เอกสารการสอนชุดวิชาการบัญชีขั้นต้น สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กรุงเทพฯ 2552

สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ และคณะ หลักการบัญชีขั้นต้น สำนักพิมพ์แมคกรอ-ฮิล กรุงเทพฯ 2540